

**Ғылыми-экономикалық сараптамаға ұсыну үшін қабылданған
Қазақстан Республикасы заң жобаларының әлеуметтік-
экономикалық салдарын бағалау паспорты**

1. Жалпы ақпарат	
Әзірлеуші орган	Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі
Заң жобасының атауы	Қазақстан Республикасының кейбір заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының капитал нарығының мәселелері бойынша
Әзірлеуш – орындаушының байланыс ақпараты	Аты-жөні: Ғаббасова Ғалия Русланқызы Лауазымы: Бас маман Тел: +7 (727) 2371216 Электрондық пошта мекенжайы: Galiya.Gabbassova@finreg.kz
Заңнама саласы Құқықтық реттеу мәні	Қаржы заңнамасы 090.000.000
2. Заң жобасын әзірлеудің негізділігі мен уақтылығы	
<p>2.1 Заң жобасы шешуге бағытталған проблема (мәселе мүмкіндігінше нақты анықталуы және тұжырымдалуы керек. Шектен тыс ауқымды немесе нақты емес тұжырымдамалардан аулақ болу керек)</p> <p>1. Қазақстан Республикасының заңнамасын "Капитал нарығы туралы" Қазақстан Республикасының жаңа Заңына және капитал нарығын реттеудің жаңа архитектурасына сәйкестендіру қажеттілігі.</p> <p>2. Жеке басқарушылардың зейнетақы активтерін басқаруға қатысуының шектелуі және капитал нарығындағы институционалдық сұраныстың жеткіліксіз әртараптандырылуы.</p> <p>3. Секьюритилендіру мәмілелеріне қатысушылардың құқықтық қорғалуының жеткіліксіздігі және арнайы қаржы компанияларының банкроттыққа ұшырауының толыққанды режимінің болмауы.</p> <p>4. Қаржы құралдарына құқықтарды, клиринг пен есеп айырысуларды, сондай-ақ жүйелік маңызы бар инфрақұрылымдық ұйымдардың режимін есепке алуды қоса алғанда, капитал нарығының инфрақұрылымын құқықтық реттеуді жаңғырту қажеттілігі.</p> <p>5. Цифрлық қаржы активтері мен тиісті платформалар операторларының капитал нарығын реттеудің, төлемдердің және валюталық бақылаудың жалпы контурына жеткіліксіз интеграциясы.</p> <p>Мәселенің сапалық және сандық сипаттамасы:</p> <p>1. "Бағалы қағаздар рыногы туралы" Қазақстан Республикасының Қолданыстағы Заңы 2003 жылы қабылданған және қаржы нарығының қазіргі заманғы құрылымын толық көлемде қамтымайды. Өткен кезеңде қаржы құралдарының тізбесі мен нарыққа қатысушылардың құрамы едәуір кеңейіп, туынды қаржы құралдары, секьюритилендіру, исламдық қаржыландыру, цифрлық қаржы активтері және жаңа инфрақұрылымдық</p>	

тетіктер дамыды. "Капитал нарығы туралы" жаңа Заңның қабылдануы сабақтас заңнамалық актілерді жаңа терминологиямен, институттармен және өкілеттіктерді бөлумен үндестіруді талап етеді. Мұндай синхрондаусыз құқықтық қайшылықтар, қайталанулар және бір қатынастарды реттеудегі айырмашылықтар сақталады.

2. Зейнетақы активтері ұзақ мерзімді институционалдық сұраныстың аса ірі көзі болып табылады. 2026 жылдың сәуір айының басындағы жағдай бойынша олардың көлемі шамамен 25,8 триллион теңгені құрады, ал жеке басқарушылар зейнетақы жинақтарының шамамен 0,4 пайызын басқарды. Зейнетақы активтерін жеке басқарушыға берудің қолданыстағы мерзімі күнтізбелік 30 күнді құрайды, ал сыйақы төлеу моделінде менеджердің тұрақты шығындарын жабатын негізгі компонент қарастырылмаған. Сонымен бір мезгілде ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының талап етілмеген институты сақталуда. Осы факторлардың жиынтығы зейнетақы активтерін басқарудағы бәсекелестікті және олардың ішкі капитал нарығының өтімділігін қалыптастырудағы рөлін шектейді.

3. 2026 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қамтамасыз етілген облигациялар көлемі 431,8 млрд теңгені құрайтын 19 арнайы қаржы компаниясы жұмыс істейді.

Қолданыстағы ереже арнайы қаржы компаниясының банкроттыққа ұшырауы және бөлінген активтерді қорғау үшін қажетті limited recourse, non-petition және sole recourse принциптерін толық көлемде бекітпейді. секьюритизацияның нақты мәмілесімен байланысты емес талаптардың. Бұл инвесторлар үшін құқықтық тәуекелдерді арттырады және секьюритизацияны қайта қаржыландыру көзі ретінде пайдалануды шектейді.

4. Нарық инфрақұрылымын қолданыстағы реттеу бағалы қағаздар нарығының бұрынғы моделіне сүйене отырып қалыптастырылады. Заң жобасы акциялар шығарылымын тіркеу функцияларын орталық депозитарийге беруді және құқықтарды есепке алудың бірыңғай жүйесін дамытуды, клиринг пен есеп айырысудың түпкілікті болуының арнайы ережелерін, клиенттік және клирингтік активтерді қорғауды, сондай-ақ бақылауды күшейту тетіктерін қарастырады. жүйелік маңызы бар инфрақұрылымдық ұйымдарды қалпына келтіру және реттеу. Бұл өзгерістердің қажеттілігі қаржылық тұрақтылықтағы инфрақұрылым рөлінің артуына және операциялық және есеп айырысу тәуекелдерін азайту қажеттілігіне байланысты.

5. Цифрлық қаржы активтері мен тиісті платформалардың операторлары қаржы нарығының жаңа сегментін қалыптастырады, алайда қолданыстағы сабақтас заңнама олардың төлем және валюталық реттеу тетіктеріне толыққанды енгізілуін қамтамасыз етпейді. Заң жобасында платформалар операторларын есептік тіркеу, жекелеген цифрлық қаржы активтерін валюталық құндылықтардың құрамына енгізу және есепке алу, қадағалау және бақылау талаптарын тиісті операцияларға қолдану қарастырылған. Проблеманың болуына байланысты туындайтын жағымсыз әсерлер:

"Капитал нарығы туралы" жаңа Заң мен сабақтас заңнаманың арасындағы сәйкессіздіктің сақталуы құқықтық белгісіздікті тудырады және нарықтың жаңа институттарын қолдануды қиындатады. Жеке менеджерлердің шектеулі қатысуы бәсекелестік пен институционалдық сұраныстың дамуын тежейді. Секьюритизация мәмілелерінің жеткіліксіз қорғалуы қаржыландыруды тартудың құны мен тәуекелдерін

арттырады. Инфрақұрылымды реттеудегі бытыраңқылық құқықтық, есеп айырысу және операциялық тәуекелдерді арттырады. Цифрлық қаржы активтері бойынша бірыңғай реттелетін контурдың болмауы тиісті операциялардың ашықтығы мен қадағалануын шектейді.

Мәселе әсер ететін тұлғалар:

Эмитенттер, инвесторлар, капитал нарығының кәсіби қатысушылары мен инфрақұрылымдық ұйымдары, БЖЗҚ және зейнетақы жарналарының салымшылары, инвестициялық портфельді басқарушылар, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі, арнайы қаржы компаниялары және секьюритизлендіру бастамашылары, цифрлық қаржы активтері платформаларының операторлары, банктер және басқа қаржы ұйымдары, уәкілетті орган және басқа мемлекеттік органдар.

Бар болуы проблемаға әкелетін себептер:

Қолданыстағы заңнамалық база жиырма жылдан астам уақыт бойы бағалы қағаздар нарығының моделі төңірегінде кезең-кезеңімен қалыптасып келеді және капитал нарығының жаңа құрылымын, цифрлық активтерді дамытуды, инфрақұрылымның өсіп келе жатқан жүйелік рөлін және ұзақ мерзімді институционалдық активтерді басқарудың бәсекеге қабілетті моделінің қажеттілігін толық есепке алмайды. .

2.2 Проблемалық саладағы ағымдағы жағдайды талдау және мемлекеттік реттеу

1. Сабақтас заңнамада "Бағалы қағаздар рыногы туралы" Заңға көптеген сілтемелер бар, бұрынғы терминологияны қолданады және қолданыстағы нарық моделі негізінде өкілеттіктерді шоғырландырады. "Капитал нарығы туралы" жаңа Заң реттеу тақырыбын кеңейтеді, басқа қаржы құралдары мен активтерді қамтиды, кәсіби қатысушылар мен инфрақұрылымдық ұйымдардың жаңа санаттарын, сондай-ақ реттеу мен қадағалаудың жаңа тетіктерін енгізеді. Сондықтан Азаматтық және әлеуметтік кодекстерді, акционерлік қоғамдар, Ұлттық банк, төлемдер, валюталық реттеу, жобаларды қаржыландыру және секьюритизлендіру туралы заңдарды және басқа да заңнамалық актілерді бір мезгілде түзету қажет.

2. Зейнетақы активтері негізінен Ұлттық Банк құрылымын басқаруда шоғырланған. Жеке басқарушылар зейнетақы жинақтарының шамамен 0,4 пайызын ғана басқарады.

Активтерді беру процедурасы 30 күнтізбелік күнге дейін созылады. Заң жобасы тапсыру мерзімін 7 жұмыс күніне дейін қысқартады, базалық және тиімді бөліктерді біріктіру арқылы комиссиялық сыйақы үлгісін жетілдіреді және ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының талап етілмеген институтын алып тастайды.

3. Қолданыстағы секьюритизлендіру режимі бөлінген активтерді оқшаулауды көздейді, бірақ банкроттықтың қашықтығының тұтас құрылымын қалыптастырмайды. Заң жобасында арнайы қаржы компаниясының банкроттыққа ұшырауына, жекелеген талаптарды тек бөлінген активтер есебінен қанағаттандыруға және инвесторларды қорғауға және секьюритизлендіру операцияларының тұрақтылығына бағытталған басқа тетіктерге қатысты шектеулер бекітілген.

4. Орталық депозитарий қазірдің өзінде нарықта негізгі есепке алу функцияларын орындап жатыр, алайда тіркеу, есепке алу және есеп айырысу тетіктері әртүрлі нормативтік режимдер арасында бөлінген. Заң жобасы акциялар шығарылымын тіркеуді

орталық депозитарийге беруді, бірыңғай есепке алу жүйесін дамытуды, клиенттер мен клирингтік қатысушылардың активтерін қорғауды, есеп айырысулардың түпкілікті болуын қамтамасыз етуді, сондай-ақ жүйелік маңызы бар инфрақұрылымдық ұйымдарды қадағалау мен реттеудің арнайы режимін қарастырады. . Қор биржасы үшін реттеуші комитетті қоса алғанда, корпоративтік басқарудың ерекшеліктері көзделеді.

5. Цифрлық қаржылық активтермен операциялар капитал нарығының дәстүрлі шеңберінен тыс дамуда. Заң жобасы цифрлық қаржы активтерін реттеуді төлемдер және валюталық реттеу туралы заңнамамен үндестіреді, платформа операторларының бухгалтерлік есебін енгізеді және қажетті ақпаратты реттелетін инфрақұрылымға жіберуді қамтамасыз етеді.

2.3 Заң жобасының мақсаты мен міндеттері

Мақсат	Институционалдық сұранысты дамытуды, инвесторларды қорғауды, инфрақұрылымның сенімділігін және жаңа қаржылық технологияларды енгізуді қамтамасыз ететін капитал нарығының заманауи, тұтас және орнықты құқықтық архитектурасын қалыптастыру.
Міндеттер:	міндеттерді шешу нәтижелерінің сандық-өлшенетін көрсеткіштері (міндеттерді шешу дәрежесін сипаттайтын көрсеткіштер; редакциялық түзетулерді қамтитын және құқықтық олқылықтар мен қайшылықтарды жоюға бағытталған нормаларға қолданылмайды)
Сабақтас заңнаманы "Капитал нарығы туралы" жаңа Заңмен үндестіру.	Қайшылықтар мен ескірген сілтемелерді жою; барлық қозғалған заңнамалық актілерде бірыңғай терминология мен бірыңғай құқықтық режимдерді қолдану.
Жеке басқарушылардың зейнетақы активтерін басқаруға қатысуын арттыру және басқару жүйесінің тиімділігін арттыру.	Зейнетақы активтерін беру мерзімін 7 жұмыс күніне дейін қысқарту; жеке басқарудағы активтер көлемінің және жеке басқарушыны сайлаған салымшылар санының өсуі.
Секьюритизацияның құқықтық қорғалуын арттыру.	Арнайы қаржы компанияларының банкроттық қашықтығы режимін қамтамасыз ету; секьюритизация операцияларының саны мен көлемінің артуы.
Капитал нарығы инфрақұрылымының сенімділігі мен тиімділігін арттыру.	Акциялар шығарылымдарын тіркеуді және құқықтарды есепке алуды орталықтандыру; есеп айырысу және операциялық тәуекелдерді азайту; жүйелік маңызы бар

Цифрлық қаржы активтерін реттелетін қаржылық контурға біріктіру.

инфрақұрылымды қалпына келтіру және реттеу тетіктерін енгізу. Платформалардың операторларын есептік тіркеумен қамту, операциялардың қадағалануын арттыру және төлемдер мен валюталық реттеу талаптарын қолдану.

2.4 Заң жобасы мақсаттарының мемлекеттің стратегиялық мақсаттарына сәйкестігі

Мемлекеттің стратегиялық мақсаттары

Заң жобасы мақсатының мемлекеттің стратегиялық мақсаттарына сәйкестігінің сипаттамасы

2026 жылғы 10 ақпандағы Қазақстан Республикасы Президентінің қатысуымен өткен Қазақстан Республикасы Үкіметінің кеңейтілген отырысының хаттамасының 2.2 тармағы

Бағалы қағаздар рыногы туралы жаңа Заңды әзірлеу

2.5 Реттеудің ұқсас проблемаларын шешудің халықаралық тәжірибесі

1. Еуропалық Одақта капитал нарығының дамуы корпоративтік, қаржылық, есеп айырысу және қадағалау заңнамаларын қаржы құралдары мен нарықтық инфрақұрылымды бірыңғай реттеумен тұрақты синхрондаумен қатар жүреді. Бұл тәсіл негізгі заңнаманы өзгерту кезінде құқықтық режимдердің бірізділігін қамтамасыз етеді.
2. Зейнетақыны басқарудың халықаралық практикасы басқарушылар арасындағы бәсекелестікті және активтер құнынан базалық сыйақыны инвестициялық нәтиже үшін сыйақымен үйлестіруді көздейді. Бұл менеджердің тұрақты операциялық шығындарын жабуға және сонымен бірге кірістілікке қол жеткізуге ынталандыруды сақтауға мүмкіндік береді.
3. АҚШ пен Ұлыбританияда секьюритилендіру транзакциялары limited recourse, non-petition және sole recourse қоса алғанда, bankruptcy remoteness қағидаттарына негізделеді. Бұл тетіктер арнайы қаржы компаниясының тәуекелдерін және бөлінген активтерді бастамашының және басқа несие берушілердің қаржылық жағдайынан бөледі.
4. Қаржы нарығының инфрақұрылымын реттеудің халықаралық стандарттары жүйелік маңызы бар инфрақұрылымдық ұйымдар үшін ерекше режимді, есеп айырысулардың құқықтық түпкілікті болуын, клиенттік және клирингтік активтерді қорғауды, сондай-ақ қалпына келтіру және реттеу жоспарларын көздейді.
5. Дамыған юрисдикцияларда цифрлық қаржылық активтермен операциялар операторларды сәйкестендіруге, операцияларды есепке алуға және қадағалауға қойылатын талаптарды белгілей отырып, қаржылық, төлемдік және валюталық реттеудің жалпы контурына біртіндеп енгізіледі.

2.6 Заң жобасын әзірлеу кезеңінде қаралған проблеманы шешудің барлық нұсқаларын сипаттау және таңдалған нұсқаны негіздеу

1 нұсқа – қолданыстағы реттеуді өзгеріссіз сақтау.

Қолданыстағы нормалардың сақталуы "Капитал нарығы туралы" жаңа Заңмен байланысты заңнамалық актілердің сәйкессіздігіне, зейнетақы активтерін басқарудағы

шектеулердің сақталуына, секьюритилендіруді қорғаудың толық емес режиміне, инфрақұрылымдық реттеудің бөлшектенуіне және жекелеген цифрлық қаржы активтері үшін толыққанды реттелетін контурдың болмауына әкеп соқтырар еді. . Опция қолайсыз деп танылды.

2 нұсқа – "Капитал нарығы туралы" жаңа Заң қабылданғаннан кейін жекелеген заңнамалық актілерге шашыранқы өзгерістер енгізу.

Мұндай тәсіл құқықтық белгісіздіктің өтпелі кезеңін және жаңа институттарды енгізу мерзімдерінің сәйкес келмеу қаупін туғызар еді.

Таңдалған нұсқа – "Капитал нарығы туралы" жаңа Заңға сәйкес әсер ететін заңнамалық актілерді бір мезгілде сәйкестендіруді және зейнетақыны басқаруда, секьюритилендіруде, инфрақұрылымда және реттеуде байланысты жүйелік реформаларды енгізуді қамтамасыз ететін бірыңғай ілеспе заңды қабылдау. цифрлық қаржы активтері.

3. Нысаналы топтар үшін пайдалар мен шығындарды талдау әдісін қолдана отырып, әлеуметтік-экономикалық салдарларды талдау

(ұсынылып отырған заң жобасына тікелей немесе жанама әсер етуі мүмкін мақсатты топтарды анықтау, оларға сапалық және сандық сипаттама беру, сондай-ақ олар үшін күтілетін барлық салдарларды (оң және теріс) талдау)

I. Халық

Нысаналы топты сипаттау	Нысаналы топты сандық бағалау	Пайданы сапалық және сандық сипаттау	Шығасыларды сапалық және сандық сипаттау
Жалпы қоғам және халық	Шектеусіз	<p>1. Капитал нарығындағы операцияларды жүзеге асырудағы заңды белгісіздіктерді жою және инвесторлардың құқықтарын қорғауды арттыру.</p> <p>2. Активтерді беру мерзімін қысқарту және басқарушылар арасындағы бәсекелестікті дамыту есебінен зейнетақы жинақтарын жеке басқарушыны тандауды оңайлату.</p> <p>3. Клиенттік активтерді қорғауды қоса алғанда, қаржы құралдарына клирингтің, есеп айырысулардың және құқықтарды есепке алудың сенімділігін арттыру.</p> <p>4. Операциялардың ашықтығы мен қадағалануын арттыра отырып, реттелетін ортада цифрлық қаржы</p>	Нысаналы топ үшін қосымша тікелей шығындар көзделмейді.

активтерін пайдалану
мүмкіндіктерін кеңейту.

II. Кәсіпкерлік субъектілері

Нысаналы топты сипаттау	Нысаналы топты сандық бағалау	Пайданы сапалық және сандық сипаттау	Шығасыларды сапалық және сандық сипаттау
Кәсіпкерлік субъектілері	Шектеусіз	1. "Капитал нарығы туралы" жаңа Заң енгізілгеннен кейін бірыңғай және болжамды құқықтық ортаны қалыптастыру. 2. Зейнетақы активтерін жеке басқарушылардың неғұрлым белсенді қатысуы есебінен қаржы құралдарына институционалдық сұранысты кеңейту. 3. Секьюритизлендіру мәмілелерінің құқықтық тәуекелдерін төмендету және инвестициялық тартымдылығын арттыру. 4. Капитал нарығындағы тіркеу-есепке алу рәсімдерін оңайлату және инфрақұрылымдық тәуекелдерді азайту. 5. Цифрлық қаржы активтері платформалары операторларының қызметі және байланысты төлем және валюталық операцияларды жүргізу үшін реттелетін жағдайлар жасау.	Нысаналы топ үшін қосымша тікелей шығындар көзделмейді.

III. Мемлекет

Нысаналы топты сипаттау	Нысаналы топты сандық бағалау	Пайданы сапалық және сандық сипаттау	Шығасыларды сапалық және сандық сипаттау
Мемлекеттік органдары	Шектеусіз	1. Заңнаманы үндестіру және "Капитал нарығы туралы" жаңа	Нысаналы топ үшін қосымша

	<p>Заңға көшу кезіндегі құқықтық қайшылықтарды жою.</p> <p>2. Ішкі институционалдық инвесторлық базаны және зейнетақы активтерін басқарудағы бәсекелестікті дамыту.</p> <p>3. Экономиканы қаржыландырудың қосымша тетігі ретінде секьюритизлендіруді кеңейту үшін құқықтық жағдайлар жасау.</p> <p>4. Жүйелік маңызы бар ұйымдарды қадағалаудың, қалпына келтірудің және реттеудің арнайы тетіктері арқылы капитал нарығы инфрақұрылымының тұрақтылығын арттыру.</p> <p>5. Цифрлық қаржы активтерімен жасалатын операциялардың ашықтығы мен бақылануын олардың төлемдік және валюталық реттеуге интеграциялануы есебінен арттыру.</p>	<p>тікелей шығындар көзделмейді.</p>
<p>4. Іске асыру тәуекелдері</p>	<p>(заң жобасын іске асыру кезінде оның мақсаттарына қол жеткізуге кедергі келтіруі мүмкін келеңсіз салдарлар, ықтимал қиындықтар, мән-жайлар)</p> <p>Іске асырудың негізгі тәуекелі нарыққа қатысушыларды, инфрақұрылымдық ұйымдарды және мемлекеттік органдарды бір мезгілде жаңа құқықтық режимдерге бейімдеу және жекелеген функцияларды қайта бөлу қажеттілігімен байланысты. Тәуекел "Капитал нарығы туралы" жаңа Заңмен ілесіп түзетулерді синхронды енгізу, қажетті заңнамалық актілерді қабылдау және нарыққа қатысушылар үшін өтпелі процедураларды белгілеу арқылы барынша азайтылады.</p>	
<p>5. Заң жобасының мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізу құралдары</p>	<p>(қол жеткізу құралдары және бекітілген бюджеттік бағдарламалар шеңберінде болжамды сома, бекітілген сомадан артық қосымша қаржыландыру немесе басқа да көздерден бөлінген қаражат көрсетіледі. Бұл ретте қаржыландыру көздері: республикалық, жергілікті бюджеттер, Ұлттық қор және өзге де көздер, сондай-ақ салық мөлшерлемелерінің және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің күші жойылған немесе төмендетілген</p>	

жағдайда бюджет шығыны, салық жеңілдіктерін енгізу, шегерімдер және басқалары көрсетіледі)

	Республикалық бюджет	Жергілікті бюджет	Ұлттық қор	Өзге көздер (дереккөздің атауы)
Жоспарланған сома шеңберіндегі сома бюджеттік бағдарламаның (атауы) атауы	Талап етілмейді	Талап етілмейді	Талап етілмейді	Талап етілмейді
Бюджеттен қосымша бөлінген қаражат сомасы	Талап етілмейді	Талап етілмейді	Талап етілмейді	Талап етілмейді
Басқа көздерден бөлінген сома	Талап етілмейді	Талап етілмейді	Талап етілмейді	Талап етілмейді
Бюджеттің шығындары	Талап етілмейді	Талап етілмейді	Талап етілмейді	Талап етілмейді

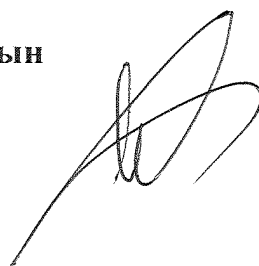
6. Заң жобасын қоғамдық талқылау нәтижелері

Заң жобасын ашық нормативтік құқықтық актілердің интернет-порталында жариялау нәтижелері бойынша Заң жобасы ескертулер ұсынылған жағдайда ескеріле отырып пысықталатын болады.

7. Қосымша (талдау нәтижелерін суреттермен безендіруге арналған қосымша материалдар)

Реттеуші саясаттың консультативтік құжаты.

Қазақстан Республикасы қаржы нарығын
реттеу және дамыту агенттігінің
Төрағасының орынбасары

Н. Тұрсынханов